

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr, negyed évre 1 frt 25 kr. — Községeknek, körjegyzőknek és tanítóknak 4 frt. Egyes szám ára 10 kr.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társzerkesztő: Dr. Dudek János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9 szá

Hirdetési árak: Egy háromhasábos petitsor ára bélyegen kiki

8 kr. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szög 1 frt 30 kr, minden további megkezdett 100 szó után 1 frtál több

Kövekkel!

A régi görögöknek kavicsokkal, megjegyzett cserépdarabokkal szavaztak a polgárok egyes felvetett személyi kérdésekben. A szavazásnak ezen módját úgy hitták, hogy osztracizmus. Ezzel döntöttek egyes polgárok száműzetése felett, midőn az országban való tartózkodásuk a többiekre veszedelmesnek látszott.

Mint az újabb néppárti gyűlések mutatják, nálunk hasonlóképp meghonosítani akarják az osztracizmust. Az igaz, hogy a kavicsokat, cserepeket nem a szavazóurnába dobják, mert még találnák meghajigálni velök a zsandár-örizte választási elnököket: hanem jól megtermett köveket, tégladarabokat röpitenek a tribün, egy főur kastélyának erkélye felé, melyen a néppárti szónokok elmondani akarják beszédeiket. Igazi osztracizmus, egy kissé darabos, csakugyan *lapidaris* kiadásban.

Eddig az volt a szokás, hogy aki érdeklődött valamely gyűlés tárgya iránt, az megjelent ott, aki pedig nem érdeklődött, az egyszerűen távoztartotta magát. Ezt az okoskodást fogadta el, sőt védelmezte a kormány felhivatalos lapja, a P. Lloyd is, midőn Belgiumban egy katolikus templomban a sz. beszéd alatt, melyben a szónok a szociális kérdést fejtegette, a betolakodott szocialisták éktelen zajt csaptak, és az isteni tiszteletet megsavarták. Aki együtt nem érez a gyűléssel, az

az maradjon hon. S ha valaki mégis betolakodik, a hatóságnak kötelessége, ha zavarog, őt onnan eltávolítani, hogy a többi polgár az 1848-iki törvény biztosította szabad gyülekezési jogát gyakorolhassa. És mit tapasztalunk? — Hogy a hatóság 50—60 zavargóval szemben tehetetlen, éktelen lármájukra, sőt midőn közaport indítanak az emelvény ellen, a helyett, hogy a rakoncátlankodókat elfogatná: azzal reagál, hogy a gyűlést, melyre ezerek meg ezerek messze vidékről összegyülekeztek, még mielőtt megkezdődött volna, egyszerűen feloszlatja.

Ne tartsuk az ördögöt feketébbnek, mint amilyen valójában. Tegyük fel, hogy a hatóság nem szervezte a tüntetést, csak jóakaró protekciójával támogatta; vagy még azt sem. Ne nézzünk a kulisszák mögé, csak azt bíráljuk, mi a nyílt szintéren történik, mi kézzelfogható, el nem tagadható: hogy egy maroknyi csöcselék — legyen az intelligens vagy napszámos csöcselék, egy ezerekre menő politikai népgyűlést szétugrasztani képes.

A népgyűlés vagy megengedhető, vagy nem. — A társadalmi béke, az államjólét egyenes felforgatására törekvő gyűlések betiltathatók és betiltatnak is. A politikai gyűlések, amennyiben a törvény korlátain belül mozognak, nemcsak megengedtetnek, nemcsak tényleg tartatnak, hanem a törvény védelme alatt állanak. Ha nekem jogom van arra, hogy ba-

rátommal az utcán sétálván senki büntetlenül ne inzultálhasson, s ha mégis teszi, hogy a rendőr mint a közbiztonság háborgatójával elbánjon: annival ezerszer több joga van annak a népgyűlésnek, ahány ezren vannak együtt.

A hatóság az nem pártközeg; nem liberális párt; az nem állhat a szabadelvűek szolgálataiban. Az mindnyájunknak fizetett organuma, melynek kötelessége, ha a gyűlés egyszer megengedtetik, a rendet fenntartani. Azért nem helyeseljük még azt az eljárást sem, midőn a népgyűlések alkalmával azt kérdezi a szolgabíró a rendezőtől, hogy ki vállalja el a felelősséget a rendért? — A rendezőtől senki. Ez a hatóságnak feladata; ezért huz fizetést, ezért tartjuk. Ha egyszer vásár, nyilvános multság, egyesületi közgyűlés meg van engedve, ott minden egyes polgár, ugyanint azok egyetemessége a törvény védelme alatt áll.

Ha most az embernek ezen természeti jogát, mely a fenálló tételes jog határai közt gyakoroltatik, a hatóság lábbal tiporni enged, hogy ne mondjuk a jogtiprókkal cimborál: akkor vigyázzon, mert olyan ördögöt szabadít el a láncról, akivel egyáltalában nem tud megviaskodni. A néppárt nagy, óriási az országban. Ha ti meghajigáljátok kövel, az sem fog visszadobálni kenyérrel. Ha a néppárt szónokait büntetlenül megkövezni lehet, akkor

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

Utazás a Balkánfél-szigeten.

Kanikuláris időben nagyobb gyönyörűséget is ismernek a világon, mint lerándulni a rumunok és rácok közé; de hát a tanár ember, ki csak vakációban juthat egy kis vakációhoz, nem akkor megy, amikor tetszik, hanem amikor lehet. Majd ha újra e világra jövök, jobban választom meg a pályámat, vagy ha még egyszer utazom kanikulában, hát szentül inkább megyek a grónlandi fókák, mint az oláhországi medvék közé. Annál is inkább, mert az eszkimó hazafiak nem kérnek az utasoktól passzust, hanem csak dohányt. Már pedig a passzus oly gyűlöletes szó előttem, hogy annál jobban csak Craus Istvánt szeretem. Miért, azt majd később fogom elmondani.

Tót-Megyeren beszálok a vágvölgyi vonatra, mely felfelé tart Zsolnának. A konduktor, kinek menetközben átadom körutazási szelvényeimet, vizsgálja, nézegeti, mint egy határszéli finác, aztán azt kérdi hova megyek.

— Kolozsvárra — volt a válasz.

— Jézus, Mária! hiszen ezzel nem mehet Kolozsvárra — kiált fel egy szemközt ülő göm-

bölyű asszonyka, olyan ijedelemmel, hogy szinte magam is megijedtem.

— Mért?

— No mert ez Zsolnára megy.

— Hja, minden ut Rómába és minden zóna Kolozsvárra vezet. — S csak akkor nyugodott meg még mindig fejt csóválva, mikor megmagyaráztam, hogy a Nyitrán váltott 14. zónajegygyel Zsolnán keresztül nemcsak Kolozsvárra, de még azon túl is utazhatom, csak óvatosan kell elkerülni az ország szívet, Budapestet. Megjegyzendő hogy magam sem azért indultam Zsolnának, mintha ez utat éppen rövidebbnek tartanám, hanem mert egyéb dolgom akadt ott.

Zsolnán azután csatlakozott hozzám Benyács István, csacai káplán, és kísért hűségesen. Egy vigkedélyű jó fiu, ki sok derült órát szerzett a különben is fellegtelen verőfényben.

A vonat szédítő sebességgel rohant a turóci fensíkon.

Julius végén volt, de a gabona úgy zöldellett még, mint nálunk csaknem májusban. Egyébként Turócmegye nem különbözik Nyitrától, csak a kalendáriumban van két hónappal hátrább. De az se baj, majd behozzák azt a turóciak őszszel, ők tudvalevőleg már szeptemberben — szánkázhatnak.

A rónaságon vágató vasparipának egyszerre szűkebb lesz a lélekzete. Közledek Tursek, Pila, az ő meredek kacsaringós vasuti fordulataival, melyek felülről a hegytetőről tekintve úgy néznek ki, mint egy jól kivágott sujtás. Felfelé kuszva még a gyorsvonat is csak „lépést tart”, talán azért, hogy alkalmunk legyen gyönyörködni a vidék fenséges panorámájában. Akinek nincs sok pénze, hogy külföldre menjen, Tursektől Garamberzencéig olyan látványt élvezhet, milyenek egész országban nem találni párját. Nem ugyan oly hajmeresztő mint a Schafbergbahn Ischl mellett, sem nem oly festői mint a Trisana Tyrolban: de midőn elszaladnak a kupé ablaka előtt azok a mélyes völgyek, azok a sötétzöldben pompázó sűrű fenyvesek, Jánoshegy község fellegekbe nyúló tornya, mely ide-oda látszik szaladgálni, mert majd itt amott látod, a szédítő mélységben bukácsoló Körmöcbánya — háromszor is feltűnik s újra elvész a „hegyek hullámaiban”: repes a szívünk örömeiben, hogy hazánknak is ilyen kincsei vannak.

Körmöcbánya persze más értelemben is kincse az országnak. Arany falakkal ugyan nem volt kerítve, mint a közmondás tartja, de nem lehetetlen, amit a monda beszél, hogy annyi aranya volt még a felszínen is, hogy a határban elejtett

attól tartunk, hogy a szabadelvű szónokokat sem fogják hagyni szóhoz jutni. S akkor az elvetett kődarab-szavazatokon megolvashatják, hogy mekkora többségben van az eltiprott néppárt.

Azért mi az olyan gonosztevők szigorú megbüntetését követeljük. És tegye meg ezt az állam eleve saját érdekében; ne hagyja, hogy a büntető pалlost a nép ragadja kezébe, mert ez rettenetesen sujt. De adjon az állam szatiszfakciót a meggyalázott népnek már csak az ország becsületének érdekében is, hogy lássa a külföld, hogy nálunk megengedett népgyűléseket végighallgatni lehet; hogy ne mutathassanak joggal ránk a nemzetiségek, hogy a kormány előnyére a legprimitívebb jogot, szabgyülekezési jogát a polgárságnak, a hatóság kénye-kedvére akármikor szemérmetlenül elkobozhatja. Vagy pedig legyen a zsarnoksághoz elég bátorsága és mondja egyszerűen, hogy a gyűlést nem engedi. Ez legálább világos beszéd lesz.

Lord Salisbury s a magyar egyházpolitika. Az „Alkotmány” egyik jóbarátjának alkalmá volt, e napokban beszélgetni az angol külügyminiszterrel a magyar egyházpolitikáról. A nevezett lap következő jellemző tudósítást hoz a beszélgetésről, mely érdemes, hogy minél szélesebb körben ismertessék:

— Őszintén megvallom önnek — mondá nekem Lord Salisbury e kihallgatás alkalmával — erős meggyőződés-em, hogy a kulturkampf elébb-utóbb ki fog törni Magyarországon; én a magyar ügyekről igen jól vagyok informálva.

Információim mindnyájan megegyeznek abban, hogy a jelenlegi magyar kormány és a liberális párt, mely azt támogatja, anti-katholikus felekezetek kezében van; ezek kulturkampfort akarnak provokálni, hogy alkalmuk legyen a katolicizmust és a magyar mágnásokat egészen háttérbe szorítani.

Miután a katolikusok Magyarországon nagy többségben vannak, azon körülmény, hogy a magyar minoritás karhatalommal üldözi a magyar nép többséget, a legnagyobb zavarokat idézheti elő Magyarországon, annyival is inkább mert a románok, szerbek felfogják használni az alkalmat, hogy a magyar állameszme ellen agítaljanak.

Lord Salisbury ezen nyilatkozatát elmondtam az angol liberális-párt egyik vezérének, a ki azt helye-elte s következő adomával egészítette ki.

— Midőn június hóban — szolt — meg-

foglyok gyomrában is arany szemereket találtak. Azóta szüntelenül vájkal a város alatt, a Bányarém sötét birodalmában a halvány kőrmöcvidéki német. Hajnalban négy óraker leszál a fakadó forrásoktól csuromvíz létrán s ott marad délig, s csak azután megy ki a napvilágra, hogy szegényes szántóföldjét megmívelje, vagy mint városi poetájuk mondja:

Virradattól délebedig
Kergeti az aranyeret
Kítól a polgármester ur
Felordit, futásnak ered
Glück auf!

Az aranyér, az a sötét kőzetben végig húzó fehér sáv, az a bányászak az Ariadne fonala, melynek irányát követve néha akkora termés aranyat talál, hogy eléhet belőle hónapokig. De ez az Ariadne-fonal — mint a bányagazgatótól hallottam egykor — nem egyszer olyan termésre is vezet a bányászt, amiért kár oly verejtéssel fáradozni a mélységben. Mikor még nem vezették rendszeresen a bányaművelést, megesezt, hogy midőn leszakított a bányász a tárna boltzatáról egy darab követ, hát igazi ökölnagyságu termés — krumpli hullott alá a megrémült Glück auf fejére. T. i. a szorgalmas aranykereső belehatolt valamely kőrmöcbányái

látogattam a budapesti kiállítást, a külügyminiszterhez — Goluchowskihoz — közel-álló diplomatától hallottam a következőt:

Kálnoky lemondása és elbocsátása alkalmával, a magyar miniszterelnök, Bánffy báró, emelkedett hangulatban lépett ő Felsege, Ferenc József színe elé, — a ki őt e szavakkal fogadta:

Sie wollen also den Kulturkampf?! Wissen Sie auch, dass Sie so etwas unternehmen, was selbst einem Bismarck nicht gelungen ist durchzuführen?

Erre Bánffy így felelt:

— Wenn Majestät uns unterstützen, so hoffen wir, dass es uns gelingen wird.

Ő Felsege nem felelt, hanem egyébre fordította a beszédet.

Ez esetet maga Bánffy beszélt el a liberális pártklubban.

Erkölcsei erő.

Az élet különféle viszonyaiban észlelhető erkölcsi meghibbanások, hovatovább kutatjuk a dolgok alapokát, az emberek erkölcsi erejének kisebb-nagyobb megfigyatozásából keletkeznek.

Az ilyenmő eltérések, melyek felett jog, igazság és erkölcsi érzetünk méltatlankodva felháborodni szokott; szó a mi szó, de leginkább szüleményei azon bántortalanságnak, hogy akár anyagi jólétünk, akár tetszelgő hiúságunk, akár egyéni lényelmünk látszólagos érdekeinek csábító szavával nem mérünk szembeszállani.

Mert a hibák, vétkek sőt bűnök igen nagy százaléka nem az emberek elvetemedett szándékos gonoszságában leli indokát. Nem! Egy kis gyarlóság, kissé nagyobb önszeretet, amabilis könnyelműség, a tetszelgés mámore, a hiúság csábító ördöge, mind megannyi parazita, erkölcsi erőnk üvegházi növényén és ki tehet róla, hogy ily sok ellenséggel szemben, a gyarló ember, meging, az erkölcsi erő elfonnyad s kivagyunk szolgáltatva ez elődők pusztításának.

És különös itt is érvényesül a természet örök törvénye; az erkölcsi erő fogyatkozása, párhuzamos arányokban jelentkezik a jelen korban észlelhető testi elsatnyulásal.

Tagadhatlan, hogy a jelen nemzedék, az edzés és testképzés, művészi színvonalra emelkedett számtalan módozata dacára, mindinkább elsatnyul, esenevészedik, puhul és korcsosul. Szomorú tanujelei ennek a történelmi kiállításban látható fegyverzetek és vértetek. Álmélkodva bámuljuk meg ezeket, hisz azok viseléséhez óriások kelletttek.

Eszembe jutott ama zsidó filozófus, a ki alaposan kisütötte, hogy egy pár évezred mulva

polgár pincéjébe, hol az burgonyáját tartogatta. A várost annyira aláásták, hogy szép nagy templomát a piacról szét kellett szedni, s a bányászatot rendszeres üzembe venni, különben az egész város a krumpli sorsára jutott volna.

Mindezeket más alkalommal mondták el nek m, mikor a bányákat keresztül kasul bejártam, mert a türelmetlen vonat alig pár perccig szünetelt, a város templom tornyának csuca felett, s most szédítő sebességgel akarta behajtani mindazt, amit a Jánoshegy emelkedésnél mulasztott. Alagutak, hidak, mely bevágások következnek sűrű egymásutánban, míg Bartos Lehotkára, egy a szikla meredek oldalára tapasztott fecskefészekbe érünk.

Az állomás oly magasan fekszik, hogy ivóvizét is 115 méter mélységből gőszivattyúk segítségével kell beszereznie. Majd Garam-Berzencénél feltáru a róna, s a természet mint egy sűrű bokrétát elénkbe tárja Bars sz.-Keresztet, püspök urunk kedvenc egykori tartózkodási helyét, melyre emlékezete oly szívesen tekint vissza a moconoki pornak — bárány-felhőiből.

Később Saskó (Sachsenstein) emelkedik fel, kolosszeilis romjai a Garam-vize felett meredeznek, mint egy zöld bársonyba foglalt kopott eréklye, ugy tűnik fel a sötét fenyvesekből. Urait

az ember nem lesz nagyobb mint egy szarka. S ezek a szarkák is már csak a recipiált polgártársainkból kerülnek elő, lévén szeriute ő ben-nük a legtöbb ellenálló erő.

Hát hiszen feleljen az ő elméleteért; az az ő dolga. De bizony van valami igaz is benne.

A ki jól mérlegeli a viszonyokat és helyzetet, ha kissé már élt is a multban, és nem engedte megfigyeletlenül elsiklani maga mellett az eseményeket; be kell vallania, hogy általános-ságban degenerálódunk fizikailag és moralliter.

Soha annyi üvegházi existentia, mint most testileg, lelkiileg.

Hiszzen találkozott, volt is az előtt is testi, erkölcsi nyomorék elég. De annyi, mint napjainkban soha. És ami volt is, igyekezett elbujni; most?

Most kérkedik vele, kiviszi fogyatozásait a piacra.

Bódi bátyám, jól emlékszem éktelenül zsem-belt 69 éves korában, hogy már szemüveget kell vennie, mert nem tudja már szabad szemmel olvasni a „Pesti Naplót” már nem a mostani Haas és Deutsch-félet, hanem a régit; — s ime az Ali, Misi, Náci alig vetette le hátulgombolyóját, már csipetével, monoklival feszeg, s nagyra van vele, hogy rövidlátó.

Igaz is, mert ez a rövidlátás azután elkiséri őt az élet minden fázisain keresztül, egész a síríg. Nem tud tőle szabadulni.

Jól emlékszem még, áldott emlékü öreg atyámra, a ki jó öreg korában elvesztette egyik fogat, s nagyon boszankodott, hogy most már selypíteni fog. Uram fia most már nem is megy előkelő ember számba, a kinek szavát meg lehet érteni. Rácsliz, nyávog, selypit, minden számbavehető nagyság s ha már organuma olyan, hogy lehetetlen elrontani, legalább megtanul oly gyorsan hadarni, hogy elharapva minden végszótagot közönséges halandó meg nem érti, s ő boldog, igen boldog, mert nem úgy beszél, mint a paraszt. És ezt úgy hívjuk most liberális éra, az egyenlőség korszaka!

S mi ennek az oka, az erkölcsi erő meghibbanása!

Valamely a véghetlen bölcseségű teremtő kifürkészhetlen akaratából e földre, meglehet elrettenthető például, lepottyantott divatmajom elkezd krárogni, nosza! a többi üresfejű, nem tudván ellenállni utánna károg mind.

Bebizonyodott dolog, hogy nincs az az ostobaság a világon, a mely ne találjon utánzóra. Igaz, hogy az okos dolgot, nehezebb utánna csinálni, mert ahoz még más is kell, mint majom-

már rég elsöpörte az idő, utódjaik ott dijnokoskodnak valahol a besztercebányai megyeházán: a birtok az állam tulajdona, s a Saskó most már csak igazi sasoknak szolgál kvártély gyanánt. Aztán Zolyom váranak nehézkes tömzsi falai rebbennek el az utas előtt. Ezer éves már, mondják, hogy 891-ben építették. Megünnepelheti millenaris jubileumát.

Lakói valamikor aranyláncot hordtak zekéjükön, most, miután az élet drágább, csak vasláncokat viselnek; t. i. megyei fogháznak használnak.

Losonc előtt kibontakozunk a szükkeblü hegyekből. Az alkonyodó nap megaranyozza a körülbelül egy órányira fekvő Gácsot, a nyitrai Ghymesnek édes testvérét, de mig Ghymes vára düledező rom, addig Gács számos tornya azt bizonyítja, hogy a nógrádi Forgácsok jobban gondolozzák a családi fészket, mint a nyitraiak.

Fülek mellett a meredező kőfal maradványok, szintén elegikus hangulatra keltik a nyitrai embert. Hisz ott lakott a nagysurányi Bosnyák család egyik, „Surányi” által sokat emlegetett kapitánya. Napjainkban még a községi végrehajtók között sem akadnak ivadekaira.

Salgó-Tarjánban egészen beesteledik, mire a

természet: de mégis örökké furesa dolog maradt, hogy egy bolond százat csinál, míg ugyan sok okos ember kell ahhoz, hogy egy bolondból okosat csináljon.

Az is igaz, hogy bukni könnyebb, mint mászni; repülni pedig csak a madarak és az angyalok tudnak.

S mi oka ennek? Fogy, fogy a mécsesünk. Apad az erkölcsi erő.

Mondják: és lehet igaz is, hogy a vétkezésnél legnehezebb az első lépés, azután megy magától. Ebben van valami. Erkölcsi erőnk ellenálló erején, az első lépés teszi meg a végzetes repesztést, aztán az tágul mind nagyobbra, különöser ha minduntalan birizgálgatja az ördög.

Különben ilyen a hatalom is, míg meg nem kóstitta az ember, zsarnokot lát benne. De jaj ha megizelintette. Az olyan, mint a korbely ember szomja, olthatatlan. S mily óriás erkölcsi erő kell ahhoz, mily roppant mérve a lelki nemeségnek s mily egyensúly a szellemi tulajdonoknak, hogy azzal valaki vissza ne éljen.

Es mert látjuk, hogy manapság alig van egy hatalmi infuzórium, a ki nem élne vissza már úgy, a hogy lehet, az ő hivatalos hatalmával; ebből következtethetjük, mily erkölcsi erő, mint törpül napról-napra a lélek nemessége s mennyire bomlott meg az emberekben a szellemi egyensúly.

S hogy aztán az ilyenféle embernek rendszeren elmegy a kevés sütni valója. azon én nem is csodálkozom.

A lélek a szellem ereje hatásában azonos a testi erővel. Mindkettő céltalanul elpazarolva, gyöngül s rendszeren olyankor mond csütörtököt, a midőn leginkább van reá szükségünk.

Ezt már a nagyidai cigányoktól is megtanulhattuk volna. Nem kell levegőbe puffogni, mert elfogy a puskaporunk épp akkor, mikor igazában lőni kellene.

De az emberek nem tanulnak semmit. Élnek és élnek már, hanem égnék.

Ép úgy mint a kertészterén. Már nem tudjuk türellemmel bevárni az éltető nap érlelte gyümölcsöt, nekünk már üzdeház, melegágy kell.

De meg is látszik rajtunk az üvegházi máz. Egy kis szabad levegő s ime elfonnyad, elpusztul egész létszervezetünk.

Szépnek szép az az üzdezet eper vagy görögdiñnye, de azért még nem produkált senki az Isten napja érlelte illatos erdei szamóczához hasonlót, s nem termett melegágyban a csányi diñnyéhez hasonló.

Nem mondom én, hogy azért most már ölbe

tett kézzel várjuk jó természet anyánk áldásait. Meg vagyunk írva, hogy sült galamb nem repül az ember szájába, érte kell nyulni, de bizony!

Hanem ne essünk a másik végletbe, ne iparkodjunk az egész világból üzdeházakat, melegágyakat alakítani; mert amint igaz, hogy a melegágyban gyorsabb eredményeket érünk el; az is igaz, hogy hű kísérője a melegágyak a létetű. S amint forcirozott üzde utemben élni vágyunk, épp úgy kísérőnkül szegődnek a kórok elősdiel.

Legyen hát erkölcsi erőnk türelemmel várni be a természet törvényeinek működését.

Az igaz hogy ez nehéz, épp úgy mint nekem, a kibem nem volt annyi erkölcsi erő, hogy hallgattam volna.

Veterán.

Mezőgazdáink érdekében.

Mérey Lajos orsz. képviselő egy, eladósodott mezőgazdáinkra, nagy fontosságú mozgalmat indított, s a nyitram. gazd. egyesület révén valamint a többi gazdaközönség érdeklődése mellett, megmenteni akarja az adósságba merült, s esetleg árverésre kényszerített birtokosokat. Készséggel engedünk helyet a felhívásnak, és magunk is olvasóink meleg figyelmébe ajánljuk. A felhívás így hangzik:

A mezőgazdasági válságos helyzet okai között, a mezőgazdák eladósodása, az ingatlan vagyontulajdonosainak bírói árveréssel évről-évre rohamosan szaporodó ugynevezett kényszerváltásai, és a gazdasági hitel nehézkessége és drága volta, — jelentékeny szerepet játszanak.

Gondosan és erősen kell tehát megragadnunk mindazon eszközöket, melyek ezen hátrányok elhárítására, vagyis a terhek könnyítésére, az ingatlan vagyontulajdonosok s általában a gazdasági hitel olcsóbbá, hozzáférhetőbbé tételére alkalmasak!

Rég elismert igazság az, hogy a kisbirtokoknak, az okszerű kezelést és hasznosítást végtelenül akadályozó nagy mérvű eldarabolása, az országra nagy nemzetgazdasági veszteséggel jár, melyet a belterjes megművelés útján csak nagy gyereken és számba nem vehető részben láttunk ellensúlyozottnak, ha tehát a sokszor rideg, kegyetlen sőt rosszlelkű hitelezők, és mindenütt megjelenő árverési hienak üzelmeinek a törvény erejével megtörése által a közép és kis birtokok fennállását előmozdítjuk, akkor épen azon magyar középosztály sorsán javítunk, mely az országot ezredéven át a magyar nemzetnek tartotta meg, de mely már pusztuló felben van!

Rég elismert igazság az is, hogy a megmunkálás alá vett föld a mezőgazdasátnak csupán egy oly alkatrésze, mely a megművelés szükségleteinek hiányossága és az értelmi vezetés avat-

lansága esetében, távolról sem képezheti akár az egyesek vagy családok megélhetésének, akár a nemzet vagyonosodásának azon forrását, melyet képezni valójában rendeltetve van! Már pedig nagy általánosságban kétségtelen tény, hogy a vagyonság nem csupán az egyének, hanem az országok önállóságának és függetlenségének is legbiztosabb támasza!

Ingatlan, munka és értelem, azon három alkatrész, melyből a mezőgazdaság lényege áll, s ezeket a gazdaság lényegének sérelme nélkül egymástól elválasztani nem lehet épen úgy, mint hogy a vizet elenyének vagy könenyének elkülönítése megfosztja egész mibenlétéből!

A kisbirtokok eldarabolásának törvény által megátalását hasztalan sürgeti kormányunknál a közvélemény, ha tehát sikerülne a törvényhozást oly lépésre készítenünk, oly törvénynek égetően szükséges voltáról meggyőződünk, mely által egyfelől a mezőgazdasági hitel könnyítettnek és állandóságot nyerne, másfelől pedig a megmunkálás alatti földnek, és az okszerűen arányosított mindennemű fölszerelésnek, gazdasági eszközök és készleteknek az ingatlannal elválaszthatlan összerendelését nemcsak elvileg mondatnák ki, hanem a törvény hatalmával részeselelné politikai és jogi oldalban, — akkor a magyar mezőgazdaság s a magyar középosztály jobb jövőjének küszöbén egy újabb ezredévi fennállásnak ércenél tartósabb alapkövét raknók le!

Igaz ugyan, hogy Ausztria népeinek és kormányának hazánk gazdasági, ipari és kereskedelmi kiaknázására, lenyugozására irányuló törekvései, legkevesebbé alkalmasak a szomszédi jó viszony ápolására, sőt a még meg sem erősödött bizalmat is parányivá csökkentik, hanem azért mégis igaz marad az is, hogy a jót még a rossz szomszédától is eltanulni s meghonosítani célszerű.

Ausztria törvényhozása a mezőgazdaságat kérdésében általam most fejtegetett elveket már kifejezésre juttatta, és az 1898. január 1-én életbe lépendő új polgári perrendtartással együttesen hatályt nyerő 1896. évi május 27-iki új végrehajtási törvényben, a vonatkozó intézkedések ben foglaltatnak.

Ezen intézkedések Ausztria gazdaságának föllendülését, s jelentékeny megizmosodását előmozdítani hivatnak, ha tehát Magyarország ismét éveikig fog tetlenül várni, akkor Ausztria majd nemcsak az ipar és kereskedelem, hanem a gazdaság terén is sok löhoszszal előz meg bennünket, s versenyképességünk saját mulasztásaink, s előrelátás-hiánya miatt semmisül meg.

Az általam üdvösnek vélt intézkedéseket, rövid lényeg-kivonatokban következőleg van szerencsém az osztrák új végrehajtási törvényből ismertetni:

96. §. Azon esetben, ha a végrehajtó a törvény által az árváspénzek elhelyezésénél előírt biztonságnál nagyobbat ért el, a végrehajtást szenvedőnek kérelmére, a zálogjog illetve végrehajtási jog, a jelzálogul szolgáló ingatlanok közül egyre, vagy egyesekre korlátozható. — Ugyanez áll a zárlati kezelésnél.

106. §. Az elsőfokú Biróságok, a közigazga-

vonat oda ér. A magyar bányatelepek legnagyobb szénbányája.

Itt teremnek a „fekete gyémántok” melyekért Magyarország bizonyára többet vesz be, mint gyémántokra költ. A kőszén főelhelye Salgó-Tarján. Nehézkessé, szénportól inficiált a levegő, míg a város kellő közepén halad a vonat. De hagyján elviseljük azt, hiszen évenként tíz millió forintot vesz be az ország a kőszénből. Mikor adunk ki ennyit a gyémántokért?

Szénbányáját csak 1840-ben fedezték fel.

Addig nem is volt igen reá szükség. A szegény ember nem fűtött fával, azok a telhetetlen bestiák pedig, melyek most vassineken bolondul bekalandozzák az országot, nem léteztek akkor. Csak ujabban kellett más tüzelő után látni, mert különben tisztára koppasztották volna a Kárpátokat.

Salgó-Tarjánból aztán a megvadult vonat neki ment a sötétségnek, s mint az apci ember borja, egyszerre hatvanfelé (Hatvan felé) szaladt. A hevesi ember még azzal a régi szójátékkal is tréfálja meg az idegent, hogy: — Tudják-e, hogy Buda Pesttől 66 mérföldnyire van? (Budapesttől Hatvan 6 mérföldnyire).

Itt átírtam körjegyet Ujszásznak, hogy utólerjük meg az éjjel a Kolozsvárra menő gyors-

vonatot, s a jászok földjén egy kényelmesen bum-lizó szárnyvonalon Ujszászra értünk. A sötét éj egy cseppet sem lohasztotta meg a forráságot. Utitársamnak Csacán gondosan becsomagolt sonkaszalagot — melyeket a hőség csaknem cigány-pecsényévé pörkölt — egy kis rezervatió mentális kísérete mellett elfogyasztottuk, a többit pedig kidobtuk az ég madarainak. Inkább azokban essék kár, mint mi bennünk.

Az ujszászi csaplórosné, ott az állomáson, eredeti gondolkozásmódról tesz tanúságot. Sört parancsoltam. Hideg? kérdöm az öreg anyókat. — Hideg bizony — válaszolt az nagy biztatva. — Pedig mikor a számhoz emeltem, olyan volt mint egy gondosan előkészített lábviz.

— Mért nem teszik jégbe? — kérdém.

— Jégbe! — Ki látott most júliusban jeget? — kérdé az asszony hűledezve, s annyira csodálkozott, hogy szinte meghökkenem, hogy valami bolondot mondtam.

Hogy lehet ilyen hőségben jeget kívánni! Ujszászon júliusban nyilván csak akkor látnak jeget, mikor elveri a határt.

Szolnoknál elérjük a Tiszát, a magyar Ganges, melyhez az alföldi nép összes költészete fűződik. A fényes holdvilág ott táncoltatja sugarait a csendes habokon. Békés, szelid most mint egy

bárány de ha megvadul jaj akkor a környéknek. Eltepi a gátat; visszafoglalja a tőle eldisputált nádasokat, s olyan városokat is meglátogat piszkos hullámaival, melyek soha sem láttak árvizet. Jokai azt mondja róla: Rombol, de termékenyít; ami kárt egy évben tesz, másikban iszapjával tiz-szeresen vissza adja. — Látszik, hogy mindent lehet mentetgetni, csak egy kis jó akarat kell hozzá.

Oly termékeny volt egykor halakban, hogy a népszava szerint két harmada víz, egy harmada hal; de elmúltak azok az idők. Mióta szabályozták és a gőzhajó járja, „megromlott” azóta a Tisza, mint a jászok mondják.

„Az urak mind elrontották, a mi szép mo-csarainkat” mondja a tiszamenti kún, mikor rá-gondol arra az elöntött csillogó árterre, melyre a folyóról az előtt nem egyszer eltévedt a gőz-hajó, úgy hogy „keresni kellett a sok víz között a Tiszát.”

Azt is mondják, hogy azért kevés benne a hal, mert az emberek rosszak. A káromkodó ember hálóját kerüli a hal, mondja a tiszai halász; de azért mégis büszkén dalolja:

Ninesen olyan víz, mint a Tisza viz,
Csuka potyka úszik benne
Szép menyecske fürdik benne
Ninesen olyan víz.

(Folyt. köv.)

tási és községi hatóságok, valamint a gazdasági és bányászati testületek és egyletek meghallgatása után, azou egyének jegyzékét összeállítani kötelesek, kik szakértelmük és megbízhatóságuknál fogva, kezelőknek kiválóan alkalmasak, és zárgondnoki kezelést elvállalni képesek.

Ezen jegyzék a törvszék területén levő valamennyi Birósággal közlendő, évenként fölülvizsgálendő, az adott viszonyok szerint kiigazítandó vagy új személyek bejegyzése által kiegészítendő, s ezek is közlendők.

107. §. Oly egyének kinevezetése előtt, a ki a hivatalos jegyzékben nem figlaltatik, a végrehajtható hitelező, és ha nincs veszély a késedelemben, az adós is meghallgatandó.

150. §. Ha a bíró a jogosult beleegyezésével másként nem intézkedik, az ingatlanok vevője, a végrehajtható hitelező követelése előtt bekebelezett szolgálmat, kikötmenyeket és egyéb dologi terheket, a vételárba beszámítás nélkül köteles átvenni.

151. §. Birói árverésen házak és tartozékaik becsértékük 50%-a, egyéb ingatlanok és tart. becsértékük 66%-án alul el nem adhatók; ezen alul maradó ajánlat figyelembe nem vehető. A végrehajthatónak beleegyezésével a legkisebb ajánlat összege még emelhető.

Mezőgazdasági ingatlanokra és telkekre újabb árverés fél év eltelte előtt nem kérhető.

152. §. A vételárnak $\frac{1}{4}$ része a leütés jogerejétől számított 14 nap alatt készpénzben fizetendő le.

A vételár többi részének befizetésétől a vevő azon mérvben mentes, a melyben a vételárból előreláthatólag kielégítést nyerő jelzálogos hitelezők, a tartozás átvállalásába beleegyeznek.

153. §. A vevőnek jogában áll, általa a vételárba beszámítással átvállalt bekebelezett követeléseket, az ezekre nézve előbb kikötve volt fizetési föltételekre való tekintet nélkül $\frac{1}{2}$ évvel fölmondani, ha a követelés után, tőketörlesztési részleteken fölül több mint 4% évi kamat van kikötve.

171. 2. A jelzálogos hitelezők az árverési végzéssel egyidejűleg fölhevandók, nyilatkozzanak legkésőbb 8 nappal az árverés előtt, vajjon követeléseik készpénzbeli kifizetést kívánják-e, vagy ellenben annak továbbra is bekebelezetten maradásába egyeznek-e bele? Ki nem nyilatkozik, utóbbi módozatba beleegyezőnek tekintetik.

184. §. Az árverésnél a leütés ellen kifogást lehet emelni:

7. ha a legtöbbet ígérő az ingatlanok megvételére képességgel nem bír, vagy a megbízás nincs elegendő bizonyítva;

8. ha a legnagyobb ajánlat a végrehajtható követelést megelőzőleg a kifogásoló javára bekebelezett követelésnek és járuléknak teljes kifizetésére nem elegendő.

188. §. Az előbbi árverés mngsemmitése után, újabb árverést egy hónapon belül kérhet a végrehajtható hitelező, ellenkező esetben ugyanazon hitelező $\frac{1}{2}$ évig árverést nem nyerhet.

195. §. Ha a vételár az ingatlanok és tartozékaiknak 75%-ánál kevesebb, utóajánlatnak van helye.

Az előbbi vételárat legalább $\frac{1}{4}$ részszel kell meghaladnia, és a költségek viselendőek.

201. §. Azon esetben ha végrehajtás alatt elárverezendő ingatlanok évi tiszta jövedelme, a terhek kamatainak és tőketörlesztési hányadainak törlesztésére elegendő, az árvetés mellőzésével zárgondnoki kényszerkezelésnek van helye.

216. §. (3-ik pont.) Az árverés előtti felévre hatraékos gazdasági bérek és napszámok előnyösen fizetendőek az állami adók s egyéb ily közterhek után, a bekebelezettek előtt.

250. §. Végrehajtás alá nem vonhatók:

3. 1 tehén = 2 kecske = 3 juh, a legközelebbi aratásig szükséges takarmány és álm készletekkel, ha a jelzett állatok a kötelezett és családja táplálkozásához nélkülözhetlenek.

252. §. Az ingatlanok rajta található tartozékai (ált. polg. trkv. 294—297. §§-ai) csakis magával az ingatlanal együtt vonhatók végrehajtás alá.

Ezen 252. § rendkívüli fontosságát kellő világlatba helyezendő, s tájékozásul közlöm itt azt osztrák polgári törvénykönyvnek benne hivatkozott 294—297. §§-ait.

Osztr. polg. trkv. 294. §. Tartozék alatt az értendő, a mi valamely dologgal állandó kapcsolatba tétetik. Ide tartoznak nemcsak valamely dolognak növedéke, mig attól el nem különböztek, hanem azon mellékdolgok is, melyek nélkül a fődolog nem használható, vagy melyeket a törvény vagy tulajdonos a fődolog állandó használatához rendelt.

O. P. T. 295. §. Fű, fák, gyümölcsök és minden használható dolgok, melyek a földszínen teremnek, mindaddig ingatlan vagyonnak tekintendők, mig a földtől el nem választatnak. (Stb. hal és vad)

O. P. T. 296. §. A gabona, fa, t/karmány és minden egyéb, noha már betakarított termények is, valamiat minden barom, és valamely fekvő jöszághoz tartozó minden szerszámok s eszközök, annyiban ingatlan dolgoknak tartatnak, a mennyiben a gazdaság rendes folytatásához szükségesek.

297. §. Szintugy az ingatlan dolgokhoz tartoznak azok is, melyek a földön oly célból emeltek, hogy mindig rajta maradjanak, ugy mint hazak és más épületek a felettük függvonalban levő légüreggel együtt; továbbá nemcsak mindaz, a mi a földre vagy falhoz van megerősítve, vagy szegezve, ugymint serfőző-üstök, pálinka-kazánok s beekelt szekrények, hanem azon dolgok is, melyek valamely egészen állandó haszonvételére szánvák, péld. kútvedrek, láncok, kötelek, oltóeszközök stb.

Ezek után indítványozom: tegye magáévá a tek. nyitramegyei gazdasági egyesület ezen érveléseimet, s írjon föl ugy a t. képviselőházhoz, mint a nagym. földművelési és igazságügyi Minister urakhoz, hogy a végrehajtásról szóló 1881. évi 60. treknek ezen irányelveket érvényesítő, korszerű módosítását mihamarabb eszközölni méltóztatassék;

kérje meg ugy az orsz. gazd. egyesületet, mint az országos gazda-szövetkezetet, és az összes hazai működő gazdasági egyleteket, hogy ezen indítványunkat ugyanoly irányu felirataikkal a földm. és igazs. Minister uraknál és a t. kepvt. háznál támogatni sziveskedjenek; végül keresse meg a szaklapokat az iránt, hogy indítványunk ismertetése, bírálata, s javaslataink tökélyesítése által ezen ügynek az országos közvéleményt is megnyerjék!

Mérey Lajos s. k.
országgyűlési képviselő,
földbirtokos.

Levelezés.

Tisztelt Szerkesztő ur!

Csaca, 1896. aug. 12.

Örömmel ragadok tollat kezembe, hogy régényes Kiszucavölgyünk hitéletének emelését b. lapjában gyenge tollammal az alábbiakban rövid pár sorban eseteljem.

Csaca mezővárosa szülöttje: Frömmeyer Béla besztercebányai egyházmegye újonnan felszentelt áldozára e napokban mutatta ba zsenge szent miseáldozatát az Úrnak plebánia templomunkban. Az alkalmi sz. beszédet Szecsánszky János c. esperes rakovai plebános tartotta, ki a nagyszámú s mondhatni válogatott művelt közönség előtt fejtegette megszokott lelkesültséggel beszédjében az egyház jelen szomorú állapotát hazánkban, Krisztus szolgáinak minden téreni üldözötését s azt a siralmas jövőt, mely ránk várakozik, ha nem teljesítjük kötelemeinket sz. hivatásunkhoz méltón. Ennek kapcsán lelkére kötötte az ifjú levitának, hogy magasztos, de tövisekkel telt pályáján legyen igazi bajnoka drága egyházunknak, melynek életét szentelni szerencsés volt.

Beszédje ritka hatást keltett a sok ezer hívő lelkében, kik mély megindulással járultak ennek a végén az ifju áldozárhoz áldás-nyerés végett. De alig végződött ez ünnepély, már is maga az említett szónok, Szecsánszky esperes készült megülni 25 éves Rakován töltött plebánoskodásának jubileumát. Ez alkalomra templomát alaposan restauráltatta és hogy örömét megossza hiveivel is, és nekik lelki táplálékot juttasson elhivatott ez alkalomra 3 lazarista atyát Bécsből missió tartás végett, mert ismeretes előtte XIV. Benedek ama mondása, hogy a missió „a lelki bajok orvoslásának legalkalmasabb, sőt egyedüli eszköze”. Így ünnepelte meg nevezett plebános ur jubileumát a reája bizottak üdvére, paptársai lelki öröme s a maga felelősségének könnyítésére. - A lazarista atyák Rakováról Zákopcsére mentek, hol a község buzgó

plebánosa Gyuresánszky Demeter felhívására a tavall tartott missiók renovációját tartották meg. Jambor népünk ezrei vettek részt azokon ez idén is, ugy hogy a fáradságot nem ismerő környékbeli 8—10 káplán folyvást volt elfoglalva gyontatásukkal.

Tegnap óta Ó-Besztercén Kapallay István esperes-plebános buzgólkodása folytán a lelkes P. Daubner és P. Kubina jezsuita atyák, — kik egy hónappal ezelőtt Csacán munkálták meg az Úr szöllőjét — végzik áldásdús munkájukat 10 napi missióval.

Rövid pár hét alatt tehát 4 helyen voltak megtartva missiók Kiszucavölgyünkben, s mondhatni, hogy a missionáriusok mindenütt az ujság, az eredetiség és rendkívüli varázssával vértelven, teljesen megfelelték várakozásunknak elenyészhetetlen nyomokat hagyva maguk után.

Köszönet ezért első sorban a derek 4 kiszucavölgyi lelkésznek azon óhajjal, hogy ha egyetlen bűnös megtérése nagy öröm okozója az égben, az oly busás haszonnal kecsgetető missiók ne maradjanak parlagon, de honosítsuk meg azokat másutt is.

Csacai

Ujdonságok.

Személyi hírek. Jekelfalussy Lajos nyugalmazott belügyminiszteri t. államtitkár, f. hó 11-én Radonáról, hol Bende püspök ur ő mlgánál hosszabb ideig nyaralt, Budapestre utazott. — Dr. Biringer Ferenc, nyitrai kórházi igazgató, több heti tanulmányra Budapestre utazott; és csak szept. 15-én tér vissza Nyitrára.

Bende Imre nyitrai püspök ur ő mel-tósága, radonai nyaralásból f. hó 14-én nyitrai székhelyére érkezett. — Venczell Ferenc pápai praelatus, nagyprépost e hó 13-án érkezett vissza Marienbadból.

Egyházi hírek. A szt.-Ferencrend „Üdvözítőről” nevezett tartománya f. hó 9-én Gyöngyösön tartott nagy káptalani gyűlésén, következő személyváltozás lón megalapítva. Tartományi főnök: Karkecz Alajos, tartományi ör: Sztopka Kegyes, tanácsosok: Turkovics Engelbert, Hunka Manó, Magocsí Imre, Kuluncsics Jesze. Egyéb áthelyezések: szakolcai házfőnök: Vavrik Imre, theologiai tanárok: Lovacsok Kálmán és Brunkala Anzelm (Zsolnáról). Athelyeztettek még: Szaszinek Nilus Beckórol Szakolcára, Kniha Konstant Körnöcbányáról Galgórcra, Rehák Móríc Sebesről Udvarnokra, Ligday Miksa N.-Szlatináról Moravankára, Ivicsics Rajner Moravankáról Nagy-Jácra, Sebesi házfő: Uhl Anasztáz Galgórcól, Körnöci házfő: Rohács Irén, Ligday Libor (Bartfáról Körnöre, Csernak Mihály Okolicsnórol Sztropkóra, Pruszkai házfő: Daránszky Marcell, Zinyi Frigyes Beckórol Pruszkára katechetának. Fabanay Leont N.-Tapolcsányból Beckóra vikariusnak. Vavro Urbán Pruszkáról Beckóra ujoncmesternek. Okolicsnói házfő: Brtos Donát, Meres Honor Udvarnokról Zsolnára, Jurascsik Sebő N.-Jacról Zsolnára, Pritek Bruno Munkácsra fegyintezeti lelkésznek. Az ujmisések: Schifferdecker Ernő Bartfára tanítónak, Zlatos András Körnöcbányára, Pienesak Julian Galgórcra tanítóknak. — A Szt.-Máriáról nevezet rendtartományban: Glósz Lipót, nagyszombati házfőnök, Pozsonyba. Egyenassy Abel, nagyszombati másodházfő, Nyitrára, Plachota Laetus Ersekujvárra, Tamásovich Timót, Petrozsényből Kismartonba, Soóty Szaniszló Ersekujból, Jánoshidára. Görög Innocentius Budapestről, Simoutornyára. Horváth Béla Budapestről Komáromba. Szirányi Ernő Nagyszombatból Pápára. Bachraty Valér, Nagyszombatból Budapestre. Siposs Ágoston Jánoshidáról Ersekujvárra. Szendrey Fulgentius Kismartonból Nyitrára. Allersdorfer Frigyes Pápáról, Kismartonba.

Uj anyakönyvvezetők. A verbói anyakönyvi kerületbe anyakönyvvezető helyettesé Janda Flór áll. iskolai tanító, az alsó-elefánthiba pedig Pfeiffer Vilmos segédjegyző neveztetett ki, és a polgári házasságkötésnél való közreműködéssel is megbízott.

Kinevezés. Dr. Ghymesy Zsigmond, volt sopornyai segédlelkész, hasonminőségben Ó-Turára, — Pösch Árpád trencsényi főgimn. tanár hasonminőségben Pozsonyba neveztetett ki.

Katonáink istenítisztelete. Folyó hó 18-án ő felsége születésnapja alkalmából d. e. 9 órakor a nyitrai honvédsáttortóbor kápolnájában ünnepélyes isteni tisztelet fog tartatni, mely alkalommal a helyőrség kivonul. A Nyitrán tartózkodó nyugállománybeli és tartalékos tisztek ezen ünnepélyes isteni tiszteletre való megjelenésre az állomásparancsnokság által felhivatnak.

Adomány. Bende Imre nyitrai püspök ur ő méltósága a moconoki tűzkárosultaknak 100 frtnyi segélyt adományozott. A nemeslelkű adományozó fogadja ez ufon is a károsultak legmelyebb háláját és köszönetét.

Esküvő. Ógyallai Szabó Dezső, galgóc-lipótvári állomási főnök, ma aug. 15-én esküszik örök hűséget, özvegy Kasparik Györgyné kedves leányának Gizellának, Nagy-Surányban. Tanuk Druga József érsekújvári ügyvéd és Mayer N. törvényszéki bíró Aranyos-Maróthon. — Tartós boldogság kísérje frigyöket!

A zabori millenáris emlék leleplezési ünnepélyre f. hó 11-én Thuróczy V. főispán elnökléte tartott bizottsági ülésben végleg megállapított. A kormány képviselőiben Lukács László pénzügyminiszter jelenik meg, ki nem a püspök urnál, mint tervezve volt, hanem a fogadások miatt a megyeházán lesz szállva. Jelen lesznek a főrendiház és a képviselőház küldöttjei, a megyék képviselői, kik f. hó aug. 29-én délután 2 órakor, két esetleg három különvonaton indulnak Budapestre. A miniszter és a vendégek fogadtatására, Nyitráról külön vonat indul aug. 29-én déli 12 órakor. A kik csatlakozni akarnak e küldöttséghez, jelentkezzenek az alispánnál. E küldöttséget Lukács miniszter Érsekújvárról fogadja 3 órakor délután az érsekújvári állomáson, a nyitrai állomáson pedig Nyitraváros küldöttségét. Aug. 29-én este 9 órakor a vármegye estélyt rendez a megyeház nagytermében. Megelőzőleg különböző küldöttségek tisztelgése a miniszter előtt és kivilágítás. — Aug. 30-án reggel 1/2 9 órakor gyülekezés és indulás a megyeházától Zoborhegyre. A Zobor tetején következik a püspök ur ő méltósága által tartott tábori mise, a nyitrai és érsekújvári dalárdák közreműködésével. Ez után Lukács miniszter beszéd kíséretében leleplezi az emléket s átadja a vármegyének, az alispán pedig átveszi szintén beszéd kíséretében. Ezután népünnepe a hegytetőn: délután két órakor banket a sáttortóborban. Megjegyzendő, hogy a vendégek felszállítására, 5 frtjával 32 pár fuvaros lovat fogadtak. — Tekintettel arra, hogy kedvezőtlen idő is bekövetkezhetik, a bizottság az emlék mellett egy 40—50 embert magába fogadó fabodét is állított.

Nyitrai tűzoltók Budapestén. Az országos tűzoltó-szövetség, a millenium alkalmából f. hó 15, 16 és 17-én versenygyakorlatokkal egybekötött tűzoltói kongresszust tart, mely alkalomból, a nyitrai tűzoltó-egylet Zalka Lajos vezetésével, egy 14 tagból álló küldöttséget menteszt Bpestre.

Bartha János kinban. Köszönettel vettük Lukács László pénzügyminiszter meghívóját a nyitrai ezredéves emlék leleplezési ünnepélyére. A meghívóhoz csatolt program egyik pontja szerint, a püspöki mise után „Az építés vezetője bejelenti a miniszternek, hogy az emlékmű készen van.” — Kiváncsiak vagyunk Bartha János az építés vezetőjének jelentésére, mikor az emlékmű, esetleg csak egy hónap múlva leend készen.

Elmaradt vonat. A Tót-Megyerről Nyitrára délután 1 1/2 órakor érkező vonat f. hó 12-én a nagy esőzés következtében elmaradt, a vonat alaptöltését, Ivánkánál elmosta a víz, s csak délután öt órakor kocoghatott be Nyitrára.

Meleg források Zoboron. Azt a szokatlan hirt vesszük Zoborról, hogy az ezeréves emlékhöz vezető zabori ut közelében meleg forrásokra bukkantak, melyek az ut egy részét meg rongálták, mért is a bizottság utasította a főszolgabíró az ut kijavítására. Kiváncsiak vagyunk a források tartalmára és mennyiségére.

A nyitrai izr. népkönyha VIII. évi

jelentését vettük. A népkönyha az 1895/6. „évbán” 90 napon 8744 ebédet osztott ki. Ezek közt kilenc tizedrésze ingyen; 870 ebédet pedig 10 krajcárjával. A népkönyha évi bevétele 1829 frt 28 kr, kiadása 1294 frt 78 kr, vagyona pedig 5626 frt 50 kr.

Millenium Nagy-Surányban. Az érsekújvári járás közönsége, f. hó 20-án Nagy-Surányban rendezi millenáris ünnepélyét, melynek programja a következő: Délelőtt 9 órakor a róm. kath. templomban magyar szónoklat, utána ünnepi mise. Déli 12 órakor a cukorgyári kaszinóban társas ebéd cigány zenével, (előjegyzéseket e hó 17-ig estig elfogad Horváth Arthur ur Nagy-Surányban) 2 1/2 órára beérkeznek a községek zászlóik alatt Nagy-Surányba és a főtéren gyülekeznek, a honnan a községekből beérkezett zenekarokkal és zászlókkal a népünnepe helyszínére kivonulnak. 3 1/2 órakor magyar ünnepi beszéd, tartja: Bényey István. 4 órakor ünnepi beszéd, tótul tartja: Roszival Mihály. 4 1/2 órakor az első ingyenes színielőadás a nagy-surányi színházban, előadatik: a „Dajka” operette. — Jegyek vörösek. 5 1/2 órakor a második ingyenes színielőadás ugyanott, előadatik a szerző közreműködésével: „A vén bakancsos” eredeti népszimű. — Jegyek zöldek. Esti 7 1/2 órakor diszeloadás, melynek jövedelme részben a népünnepe költségeire, részben pedig a szegényebb sorsuaknak Budapesten a kiállítás megtekintetése céljából utiköltségre fordítatik. Előadatik: „Egy nő ki az ablakon kiugrik” énekes vígjáték. Jegyek fehérek és előre válthatók: Bence Ferenc urnál. Esti 7 órakor (ingyen kiadandó sorsjegyekkel) kísorsoltatnak: első nyerevény tárgyal egy választott borju, második nyerevény tárgyal egy malacz, harmadik nyerevény tárgyal egy bárány, negyedik nyerevény tárgyal egy kecske, ötödiknek nyerevény tárgyal egy kakas és egy tyúk. 600 szegényebb sorsuak oszonna fog adatik, mely kenyér, sör és hűneműből fog állani. Esti 9 órakor fenyves tűzijáték, rendező: Lovász Győző budapesti pirotechnikus. A népünnepe színhelyén az Ós-Budavárból, ez alkalomra megnyert olasz jammo társaság fogja a közönséget mulattatni, azonkívül az ott felállított több póznán, pózna-mászás különböző díjakkal, versenyfutás, zsákfutás, lepényevés, deszmászás (?) virsliverseny és egyéb a népet mulattató látványosságok versenydíjakkal, továbbá a nép számára a helyszínén több csoportban 9 zenekar mellett tánc rendeztetik.

Alispán uram dramaturg. Léván augusztus 20-án fenyves ünnepély lesz. Előadják dr. Ruffy Pál alispán „Bors vezér” c. darabját, amelyet a megye millenáris díszközgyűlésének napján Aranyos-Maróthon nagy sikerrel előadtak már. Az ünnepély villamos fény mellett a várudvaron lesz megtartva. A közületek versenyeznek a várakozással s az az érdeklődéssel, annál is inkább, mert az előképek között most Léva történetéből vett fontosabb képekben gyönyörködhetik a közönség. — Denique mi vagyunk a legelmaradottabbak, mert a mi alispánunk még — szimüvet sem ír.

Adóhivatal Verebélyen. Mint a „Barsi Ellenőr”-ben olvassuk meg ez évben tíz új adóhivatalt fognak életbe léptetni, ezek közt Verebély mezővárosa is kap egyet.

Okvetetlenkedés. Vészka község a mult évi május 5-én dühöngött tüzvész következtében egészen elhamvadt — írják lapunknak onnan — s így a pajták legnagyobb része is a tűz martaléka lett. Vészka községnek ezenkívül párját ritkító rossz termése volt a mult esztendőben, a községi pótadó pedig 100 százalékot tett ki, könnyen érthető, hogy kevés gazdának állott módjában új pajtát felállítani, s így ez idei termésüket kénytelenek a kapuzsin alatt csépelni. Ez azonban nem tetszik az ottani jegyző urnak, aki — írja levelezőnk — mellesleg mondva nagy jogász, s így büntetendő cselekménynek minősíti ezt, ha valaki a jogsértettek nevében a kataszteri birtokivék hiteles másolatát a községtől kéri. Bodnár Istvánnak hívják e jogi kapacitást. A község csak nem rég ezelőtt javította meg fizetését és ime ő így hálálja meg a község jóindulatát. Egyetértve a kerület, szintén nagy jogász hireben álló főbírájával Fridecky Timóttal, a vészkaiai-

nak a kapuzsin alatt való cséplést megtiltotta sőt az egyiket, a ki a tilalom dacára a kapuzsin alatt mert csépelni, a kerület főbírája maga elé idézte. Ha ez nem székatura, akkor már semmi sem az. Hozzájárul, hogy a községnek sincs oly helye, a melyet e célra átengedhetne.

A rekruták vakációja. Az idén besorozott, illetőleg tényleges katonai szolgálatra bevonulni köteles katonai újoncok bevonulása a hadügyminiszter rendelkezésénél fogva nem mint rendszeren okt. 1-én, hanem csak okt. 4-én történik. A hadügyminiszter nyilván megindult a szerető-pároknak sírva-ríva búcsúzásán és megtollani akarta az utolsó napokat.

Tanítók fizetés emelése. Bujmóc-Apáthin és Jalsón, a tanítók fizetése 4—400 frtra kiegészített a vallás és közokt. miniszter által. Vajjon mikor fogunk hasonló dolgokat jelentetni, a katolikus tanítókról?

Két 48-as öreg honvéd érdekében. Krizsán István lapásgyarmati tanító lapunk zártakor egy hosszabb felhívást küldött be hozzánk, melyből az előhaladott idő miatt csak a következőket adjuk: Két öreg honvéd szárandó sorsára bátorodom felhívni a hazafias közönség figyelmét, kik elfeledve, elhagyatva, vagyontalanul nyomorognak, mindketten Nyitra-Csehi lakosok, kik közül az egyik mint 80 éves agg szolgát, a másik ki 67 éves, 7 év óta fekszik beteg. Urbán József az egyik, ki a nemzetőrök közé felvétetvén 1848-ban azonnal felkerült Trencsén és Pozsony-megyékbe, innen Debrecenbe küldték. Részt vett a cibakházi, mezőkövedi és a szolnoki nagy csatában, hol bal lábát golyó furta keresztül, Rákamazra megsebesulten vitték a kórházba, midőn kigyógyult a gyalogságnál nem bírt szolgálatot végezni, a tüzéséghez osztották be, mint ilyen részt vett Budavár bevételeiben, s a nádor kertjében egy kartács darab fejét hátul zuzta be, onnan Klapka György sötörába került, részt vett Komárom vára védelmében, az ácsi csatában két ló hullott el alatta az ellenség golyóitól. Urbán József hét év óta fekvő beteg, dolgozni, járni nem bír. Iratait a kishindi körjegyzőség fogja felterjesztetni segélyezésére, kegydíja érdekében. Plevka János a másik, 1817-ben született Nyitra-Csehin, előbb nemzetőr volt, mint ilyen két golyó sebet kapott ballabába, de midőn kigyógyult, azonnal beállott a 10 ik honvéd zászlóaljba, részt vett a komáromi és győri csatákban. Nádudvarnál, Szt-Tamásnál, majd Erdélyben Bem hadseregében küzdött mint tüzer. Az emlékezete: piski hídán lovat ágyu golyó ölte meg, mely őt maga alá temette, 4 óra hosszat feküdt a ló ballabán, mely térdén alul eltört, bokában kificinadott, megriadt rudas lova el nem szabadulhatván, elhullott társán és rajta ugrált toporzékolva, fejét több helyen patkójával belyukgatta, nyomai most is láthatók. Abrudbányánál jobb füle kagylóját golyó furta át, e füle most is recés; az orosz invázió után ezekkel küzdött Bem táborában, kivel megfordult Brassó, Vaskapu, Bród, Beszterec, Kőrösbánya, Tóvis, Szászváros, Alvinc, Kolozsvár és Lugoson, mindenütt harcolvá. Ez utóbbi helyen midőn tönkre ment ágyujokból a még meglevő 3 lovat megakartta menteni, egy kozák altiszt elfogta, 12 napig volt az oroszok foglya, midőn sikerült ismet vissza szöknie a magyarokhoz. Hazakerülve háromszor leányt, háromszor özvegy asszonyt vett feleségül, tehát hatszor nősült, de már régen özvegyi sorsban él, ma 80-ik évét tapossa, ősz, kopasz, fehér szakállal, még jól gyalogol, már 5-ik éve egy helyen szolgál. Midőn ezeket előadta homályos szürke szeméből két keserű könyesepp folyt le vihar barázdálta arcán, mert nem tudja, hogy lesz vele ezután! Iratai már felvannak terjesztve, illetékes helyre, de mig, ha csak neki segíthet is juthat a két öreg bajtárs, kik egy lábbal már úgy is a sir szélén állanak, feltárom helyzetüket. Megyei lapjainkhoz fordulok kérő szavammal érdekükben, — írja a tanító ur — hisz ők vármegyénk szülöttjei, s azt hívem, van e nemes vármegyének sok sok hű fia, kikben meg fog nyilatkozni a hazafiaság szent ereze, s megnyilik erszényük ha csak pár fillér erejéig is, hogy e két agg harcos mostoha sorsán enyhítve legyen addig is, mig illetékes helyről kapnak majd valamit, ha ugyan későn nem lesz.

Villámcsapás. Belluson a legutóbbi országos viharban, a villám becsapott a plebániái kocsí szinbe, mely tüzet fogott és rövid egy óra alatt a melléképületeket az összes takarmánnyal együtt felemésztette; csak a tűzoltóság önfeláldozó munkájának sikerült a tűz tovább terjedését megakadályozni.

Csendélet Nyitra megyében. Leszkovszky József és társai cabaji lakosok, Poszeka

János és ennek nejét, az ottani utvonalon megtámadták, s tőlük 1 frt 50 kr elrabolták. — Sefcsik István miavai lakos és társai, a miavai utvonalon Bossányi István trencsényi lakost, és két társát rablási szándékból megtámadták, de a megtámadottak által elriasztatták. — Rehák József szenci lakos, Szok János ugyan ottani lakost zsebkéssel súlyosan összeszurkálta.

Esküvő elől a halálba. Pecsényéden Kovácsik Tamás, gazda nősülni készült míg nem a múlt hó 31-én nyomtalanul eltűnt. A bíró hivatalos jelentése folytán megkezdődött a nyomozás, de az ember csak nem került elő. Mikor ez már sokáig tartott és a községben is mindenféle mende-monda keletkezett, végre f. hó 9-én vasárnap az említett gazdát a községtől fél órányira fekvő, s Ribényhez tartozó Luhi erdőszélén egy fa alatt elterülve, halva találták. Teste már feloszlásnak indult. Felette az ágon egy meglehetősen vastag kötélből font hurok lógott, mint okozója szörnyű halálának.

Újra jelentkező sertésvész. Az érsekújvári járásban két év előtt elmondhatták a cigányokkal, hogy „megszűnt a dög”, a mennyiben az összes sertés-állomány áldozata lett. — Most a járásbeliek úgy látszik, ismét nevelhettek disznót, mert mint Érsekújvárról jelentik, a sertésvész megint fellépett. — A sertésvésznek újból való kitérését jelentik lapunknak, még Alsó-Játórtól, még Póstyénből. — Farkasdon pedig sertésorbán dühög.

A póstyéni árpavásárra (augusztus hó 17. hétfő) ez uton is meghívja a nyitramegyei gazdasági egyesület elnöksége a termelőket, kereskedőket, sör és malátagyárosokat. A vásár déli 1 órától esti 6-ig tart. Lakások a fűdőberlet igazgatóságánál Póstyénben rendelhetők. A bejelentések és minták, legkésőbb 15-én esti 7 óráig Póstyénbe küldendők.

Árviz mindenfelé. A múlt héten pusztított országos felhőszakadástól vidékünkrol a következőket írják: *Chlicónyben* csak 90 éves és azonfelüli öregeink tudnak visszaemlékezni nagyobb vízadárra, mint a minő itt Tr.-Baán vidékén f. hó 5-én és még nagyobb vehemenciával 7-én pusztított. A merre csak a szem ellát, a záporosó több órán keresztül úgy zuhogott, mintha csak vederből öntötték volna. A szokatlan jelenséget az emberek elejente csak nezték, de amint a zay-ugróci és motesici völgyekből előrontott vizek Baán alatt összeülekezvén a völgyben rohamosan terjeszkedni kezdtek; támadt nagy riadalom és az alantabb lakók odahagyva mindenüket, hol az emeletekre, hol meg padlásra menekültek. A tömeg víz pedig hőmpolygott tovább s elárasztava, beiszapolva Biskupic, Egrecsd, Ozor és feljebb fekvő községek legtermékenyebb vidékét, — megkezdte romboló munkáját, tetemes károkat okozva. Mert a javarezt még künlevő gabna kisvártatva az egész területen vízben uszota, számos kereszt — úgy amint volt — az ár által sodortatva gazdát cserélt, még több a hatalmasan kiáradt Bebrava folyó által elnyelezt, hogy abból talán még a Nyitrának is juttasson. Az elkeseredett nép élte kockázatásával igyekezett ugyan itt ott valamit menteni, de hiábavaló volt minden erőfeszítése. Baánban egy keresztül utazó fuvarosnak hat éves fia az árban lelte sírját. Bebraván pedig sertéseket, kutyákat és más házi állatokat, számos tököt és egyebet láttunk végig uszni, de senkisémm gondolhatott mentésükre. Oh, ez volt csak a kiállítás; igen, Isten hatalmának a kiállítás. A sújtott nép most még egyre várja az Isten napját, hogy legalább azt az elázott és már csirázni kezdő természet behordhassa: de a folytonos esőzések csak siettetik a nyomort, mely reá várakozik. A kárt számszerint nem lehet meghatározni. — *Kis-Pritzdson* is olyan felhőszakadás volt, hogy ilyenre nem is emlékeznek az emberek. A felhőszakadás következtében a víz rohamos patakokban folyt le és magával sodorta a részint csak lekaszált részint már keresztben levő gabonát. A községben átfolyó patak úgy kiáradt, hogy a víz a lakásokba, pajtakba, istállóba tört és nagy kárt okozott, az apró baromfi, kacsa mind elveszett, a csürökben lecsépezt gabona tönkre ment, a fa eluszott, a fakerítések leszakították, az emberek egyes házakból kiköltöztek. — Ugyanígyen felhőszakadás volt Szakolcán is, mely szintén sok kárt okozott a vetésekben, a szőlőkben. A gabonáját hazaszállított Kubis J. gazdát marhájával és szekerével együtt elsodorta a víz, melyben sírját találta az illető

ember. — Szomorú napoknak néznek elébe az emberek, mert a felhőszakadás óta szakadatlanul esik az eső, melytől rothadni kezd a krumpli és mely akadályozza a gabonának a mezőről beszállítását és kicsépelését. — Folyó hó 7-én a trencsényi gyógyfürdő fölött elterülő Machnáshegyen újra felhőszakadás volt, melynek következtében annyira megdagadt a Trencsényi-Tepliz és Tepla községeken keresztül folyó Tepla patak, hogy mindkét községet elöntötte. — Az emberek derekig érő vízben mentették a holmijukat; az árvíz sok helyen az ablakokon keresztül ömlött a lakásokba és igen nagy kárt okozott különösen Teplán, mely községben már több melleképelet össze is omlott. A szántóföldeken is óriási a kár, mivel a merre az áradat végig hőmpolygott, ott a gabonakereszteknek és a kapás ültetvényeknek nyoma sem maradt. A szegény nép ezidén nagy nyomornak néz eléje e két vizár által sújtott területen. — *Radosócon* és környékén a kis-kovácsi patak elérve az emberemlékezet óta nem tapasztalt magasságot az ablakokon keresztül a lakásokba hatolt a víz, még pedig oly gyorsasággal, hogy mentésről szó sem lehetett. A kik egyet-mást megmenteni akarván, tovább időztek lakásukban, azokat csak nagy nehezen lehetett fage-rendák segítségével megmenteni. *Mostandig 12 ház s ugyanannyi istálló s egy csür dől össze.* Legnagyobb kárt tett a víz a kapásnövényekben, a burgonyát kimosta, a kukoricát letepergte, úgy hogy, a hol azelőtt buja növényzet díszlett, ott most sok helyen felmértényi vízmosások vannak. Az országot tele volt sok helyen gabonakévékkel, a tövisfalvi kőhid alatt kepek usztak. Vidékünk többnyire lejtős, partos lévén, az ugarfölkék humusa lemosódott.

Szörnyű halál. Probuda János radosóci polgárt nagy csapás érte. Folyó hó 10-én, öt éves fiauskája Dénes a cséplőgép kereké közé került, s ott lelte halálát. Összetörtött holt testét csak nagy nehezen tudták kiszabadítani.

Gabonaárak f. é. augusztus 14-én a nyitrai piacon, métermázsánként: Buza 6:20—6:50 frt, rozs 5:30—5:60 frt, árpa 6:50—7:50 frt, zab 6:10—6:20 frt, Tengeri 4:30—4:50 frt, krumpli 1:60—1:90 frt.

Irodalom.

Az érsekújvári gimnázium története. Marsovszky János, érsekújvári főgimn. tanár, kiadta a millenium alkalmából Érsekújvár főgimnáziumának történetét, mely 152 lapon jelent meg és az intézet ezidei értesítőjéhez van csatolva. Ugyis mint megyei kulturintézet, úgyis mint ifjkorunk otthona megérdemli, hogy foglalkozunk vele. A derek szerző nagyon áldásos munkát végzett, hogy a porlepte aktákat kitette szellőztetni a szabad levegőre, a nagyközönség legalább így hozzáférhet.

Amennyiben az értesítőből kideríteni lehet, Érsekújvárott 1791 óta két elemi és egy gimnazialis (grammatica) osztály létezett. A mostani gimnázium keletkezésére egy — gyermekkorunkban még sokat emlegetett — *Zibrányi József* népiskolai tanító adta meg az első lökést, ki a 30-as években tekintélyes összeget gyűjtött egy ott felállítandó gimnáziumra; Rudnay Sándor esztergomi bpprimás 40,000 téglát ajánlott fel az intézetre, és további segélyt is kilatásba helyezett, de 1831-ben meghalt. Mindazáltal a jelenlegi gimnázium építését 1830-ban elkezdették és 1832-ben befejezték. Építési költsége 8282 frt 35 kr leszámítva a kézi és ígás napszámot. Az ujváriak előbb bencéseket ohajtottak letelepíteni, s csak midőn kérésüket Pannonhalmán megtagadták, fordultak a ferenciekhez négy tanárért, kik mindegyikének évi 100 frtnyi tiszteletdíjat ajánlottak fel (1832.). Érdekes felemlíteni, hogy a sz. Ferencrend már ekkor, csak magyar születésű tanárokat alkalmazhatott. A felséghez benyújtott folyamodvány, az iskola megnyitására írást azonban — nyilván a szomszéd gimnáziumok igazgatóinak információjára — tagadólag lett elintézte.

Jövő évben már a vármegye utján kérvényezték az intézet megnyitását, de 1834-ben erre is hasonló válasz érkezett. Végre miután az épület már csaknem 12 éve fenállott 1842-ben jött az engedély, hogy a négy osztályú gimnáziumot megnyithatják. S csodálatos mindjárt az első évben 1842—43-ban az intézetnek 145 tanulója volt. Az intézetnek négy tanára volt, kik mindnyájan a Szűz Mariáról nevezett rendtartomány franciskánusai voltak. Az 1850—51. tanévvel az iskola megszűnt, mivel az új gr. Thun-féle tanrendszer értelmében több tanárra volt szükség!

4-nél, már pedig azok fizetését a város megtagadta. Azonkívül hozzájárulhatott az, hogy a tanulók száma az előbbi évek csaknem egyharmadára (54-re) szállott alá; mért is a mondott évben az intézet bezárattott és teljes 10 évig szünetelt. A gimnázium épülete részint katonai kórháznak, majd raktárnak és kerületi hivatal-helyiségnek használtatott. — Az 1860-iki októberi diploma után, midőn a községek visszakapták önkormányzatukat újra feleledt az elaltatott gimnázium eszméje. Ismét, mint kezdetben bencéseket, vagy piaristákat akartak betelepíteni az ujváriak, sőt világi tanárookra is gondoltak, csak midőn megtudták, hogy mennyit kellene ezeknek fizetniök, fordultak újra sz. Ferenc tagjaihoz, kiknek fejünkint évi 400 frtot biztosítottak azon kötelezettséggel, hogy három év múlva a gimnáziumot öt osztályra emelik és a tanároknak évi 500 frt fizetést adnak (1861.). Egyelőre azonban csak két osztály nyílt meg. A tandíj a helybelieknek 3 frt, a vidékieknek és izraelitáknak évi 6 frtban lett megalapítva.

Az intézet alapítókeje 1852-ben 14,000 frt volt, mely összeg az 1864. évben már 28,939 frtra szaporodott. A költség többi részét pedig a város fedezte sajtójából 1882—3. tanévben Farnady Martinián, sz.-Ferencrendi tart. főnök felmondta a városnak a tanárookra vonatkozó szerződést, s ettől az időtől fogva világi tanárok költözöködtek be az intézetbe, egyelőre azonban megmaradt Jakubovics János gimn. igazgató, egyébként pedig csak hittanítással foglalkozott a szerzet tagja. A világi tanárok fizetése 800 frt, 150 frt lakbérrel és 100 frtnyi ötödéves pótlékban lón meghatározva, egész 1200 frt. A tanárok egyuttal nyugdíjkezesek.

Az újabb közönségek közül lényeges, hogy az 1894—5. tanévben az ötödik osztály, a közvetlenül elmúltban pedig a hatodik is megnyílt. A gimnáziumi tanulók száma e hat osztályban 273, látszik tehát, hogy virágzik. A tanárok fizetése a legújabb rendezés óta, 1100 frt, 200 frt lakbér, (az igazgatóé 250 frt és 100 frt tiszteletdíj) azonkívül öt ötödéves 100 frtnyi pótlék. A fizetés emelés a tandíjból folyik, mely legújabb városi vagy vidékire egyaránt 30 frtban lón megalapítva.

Még kiemelendő, hogy a város a következő feltételek alatt át akarja adni iskoláját az államnak: Felajánlja a fennlevő helyiségeket és az ujonnan építendő költséget, azonkívül évi 10,000 frtot. Ezen óriási áldozat dacára a gimnázium ügye még mindig eldöntetlen. — Mit szólának a nyitriaiak, ha évenként 10,000 frtot kellene fordítaniok gimnáziumra?

A szerző továbbá ismerteti a különböző volt tanterveket, a tanári kart az intézet alapításától fogva (A 67/68-iki névsor ugylátszik téves, a 68/69-iki ellenben egészen hiányzik.) Végül felemlíti, hogy az intézet kótblájába írt disztichon Vörösmarty Mihálytól származik, ki azt külön e célra írta. — A gimnázium 1886. óta Felix János igazgatása alatt áll és jellege most is róm. katolikus.

Marsovszky János tanár ur jeles dolgozatával megyei kulturtörténetünknek nagy szolgálatot tett, s a vaskos értesítő, a megyei nagy közönség kezében bizonyára maradandóbb olvasmány marad még késő évtizedekre is. Mért is melegen ádvözöljük.

Nyílt-tér.

(E rovatban közöltekért nem vállal felelősséget a szerkesztő)

A közönség köréből.

Értesültem arról, hogy bodoki szerepléséről híres Cseh József mocsonoki körjegyző, nem elégedve meg eddigi baberaival, szaporítani ohajtván érdemeit, legújabbán azzal tetszeleg magának, hogy a néppárt országos nevű vezérférfiit és annak tagjait, csalóknak, hazaárulóknak és gazembereknek nevezi.

Figyelmeztetjük ez urat, kinek famozus üzemleiről, a legminutiosabb részletekig informálva vagyunk és adatokat birunk, hogy csupán tisztelt neje részén szerzett rokoni összeköttetései iránti tisztelet és családjának kockára tehető existentiája iránti tekintetek taútoztatnak vissza az ellene való sikeres akciótól; a mely figyelem aligha fogna soká tartani hasonló okatlan henegeg folytatásánál. A kinek vajjal kenve a feje, kerülje a napfényt!

Egy mocsonoki polgár.

A Golf-áram.

A tengerek örökös titka, melyen hiába törrik fejüket a tudósok, hajósok; hiába magyarázzák esőrük-csavarják, mint az áram az ő vizeit; eddig még nem tudták megfejteni. Csak annyit tudnak, hogy *a tenger folyik tenger közepette.*

Folyó víz, melynek partjait szintén víz képezi mindkét felől, és pedig oly mozdulatlan partokat, mintha sziklák volnának, melyek örökkön-örökké egy helyre vannak láncolva.

Rideg, hideg part, vízből álló, helyesebben álló vízből levő határok között rohan egy ár, mely kétszerte melegebb mint partjai, melynek színe kék, míg a partjait képző vizé zöld, s helylyelközzel oly sebessen folyik, hogy a tengereszek *océán zsilipjének* nevezik, mert oly rohamosan szakad, mint a malom zsilipjében, míg a partját képező víz áll mozdulatban némán; vagy ha paszkolja, veri is a szél, ennek mozgása teljesen különbözik amazétól.

Ez a nagy tengerek *arteriája*, ütőere, mely örökös mozgásával mutatja, hogy a természetben minden él, nemcsak a tenger az ő myriádni alataival, de maga az a mérhetetlen víz, az sem olyan holt tömeg, hanem élőanyag, mely mozog, vándorol délről északra, északról délre, magával ragadván csodálatos vándorlásában a földkerekség legnagyobb tudósait.

A tengerben többfelé észlelhető ilyen belső mozgás, minden óceánnak meg van a maga árama; de ezek közt legnevezetesebb, s a hajósok által leginkább megfigyelt az ugynevezett *Golfstrom*.

Nevét a mexikói öböltől (Golf) vette, honnan ered s meleg vizével bevándorolja a félföldkerekségét. A Golf-áram, vagyis inkább Golf-folyam ugy sebességre mint mélységre, szélességre és hosszúságra nézve felülmulja a föld legnagyobb folyóit. Az Amazon, a Mississippit csak hitvány esermelyek hozzá képest. Ez a meleg folyam a hideg tenger közepében már kezdeténél, nevezik forrásánál, az ugynevezett Bahama-padon, ötven kilométer széles; de csakhamar 1000 kilométernyi szélességre dagad.

Sebessége pedig egyes helyeken 5—7 kilométerre tehető óránként. Vagyis, hogy példával illusztráljuk, a Duna Esztergom és Nagy-Máros között másodpercenként 0.78 métert folyik, sőt a bécsi Tabor-hídnál, hol ismert rohanó ereje van, másodpercenként 1.18 métert halad, míg a Golf-folyam sebessége 24 óránként 120 tengeri mérföldet is elér, vagyis másodpercenként 2.5 métert. „Olyan sebesség ez — ugymond Krümmel — melynek sehol a földkerekségén nem találni mását. (Krümmel, Az Óceán. Bpest. 1887. 243. 1.) Természetesen legérdekesebb e tüneménynél éppen az, hogy a tenger többi víztömege, mely között a Golf-áram folyik, mozdulatlanul áll, mint egy kikövezett rakpart.

Sebességére nézve már különféle észleleteket tettek a tudósok; így Dél-Amerika partjai körül oly rohamos folyása, hogy Surinamból az Antillákra — az árral uszva — öt nap alatt eljöhét a vitorlás hajó; míg ellenkező irányban több mint ugyanannyi hétre van szüksége. A Bahama csatornában, mely csak 20 tengeri mérföld széles (37 kilométer) a legkedvezőbb szélben sem képesek keresztül hatolni a vitorlások az árral szemben. Ott csupán kisebb járművek s azok is csak a part szélén lopóznak be, hol az áramlat nem oly erős, és mozoghatnak a Golf-folyam ellenében.

Nagy tengeren szélessége, mint előbb említettük, felette kitérő, ereje azonban gyöngy. Mindazáltal elég hatalmas ott is, hogy a hajósoknak a legnagyobb kellemetlenséget okozzon. A vitorlásokat — ezekből áll pedig még mindig a hajók legnagyobb része — ha az áram ellen uszának egyszerűen visszaveti, vagy felette hátráltatja haladásukban; úgy hogy mire azt goldolnák, hogy már közel a parthoz vannak, felette csalódnak számításukban. Minden Európából Amerikába induló hajónak át kell szelnie a Golfára-

mot, mely többé kevésbé késlelteti, de megfordított irányban, vagyis Amerikából Európába haladva, sietteti az utat. Tudományos alapon Franklin volt az első, ki a Golf-áram irányát meghatározta és hadi célokra felhasználta. Az észak-amerikai szabadságharc alkalmával Franklin kidolgozott egy térképet az amerikai hajók számára, mely szerint az Egyesült Államok vitorlásai Európából Amerikába való irányukban Északon megkerülve a Golf-áramot jóval hosszabb utat tettek ugyan mint az angol hajók, melyek egyenesen hogy ne mondjuk „toronyirányban“ mentek és mégis két héttel előbb érkeztek meg Amerikába, mint ezek. T. i. az angolok nem tudván még arról, hogy a Golf-folyam az Atlanti óceán közepén is húzódik és pedig minél közelebb az egyenlítőhöz, annál erősebben, annak árába kerültek, és anélkül, hogy sejtettek volna, naponként 12—15 földrajzi mérfölddel is visszavetettek, míg északon, hol az áram gyöngyebb, könnyebben megkerülhető az. A ravasz yankee, csak az angol-amerikai békekötés után tette közzé a térképet az áramról, melyet azóta yankee meg John Bull is használ egyaránt.

Franklint egyébként egy bálnahalász vezette rá az egyszerű tényre; mert midőn 1770-ben a bostoni vámbáz kérdést intézett Londonba, hogy miként van az, miszerint az angol királyi hajók Falmouthból Bostonba menet éppen 14 nappal tovább utaznak mint a Londonból Providence-be menők, holott ez utóbbi ut sokkal hosszabb: maga Franklin sem tudott felvilágosítást adni: de megmondotta, hogy majd gondolkozni fog felette. Aztán találkozáván egy egyszerű bálnavadászsal, Folger kapitánnyal, szővő tette előtte a csodálatos késleltetést: A főök — ugymond ez — abban áll, hogy a királyi hajók kormányosai az ő ismert göggyöknél fogva, nem akarnak tanulni tőlünk semmit. Így az ő számukra a Golf-áram csak Amerika partjain létezik, hogy az benmozog az Atlanti óceán kellő közepében, az előttök ismeretlen; vagy elég önféjük, hogy nem vesznek róla tudomást. Ha belejutnak az áramba naponként 12—15 földrajzi mérföldet visszafelé mennek bármennyire mutassa is az ellenkezőt az ő sebességmérőjük. Erről a tényről sejtelmök sincsen; de mi régi praktikusok igen jól ismerjük; és éppen oly óvatosan kerüljük el Amerikába-menet, mint ahogy gondosan felhasználjuk Európába való visszatérésünknek.

A Golf-áram egyébként még felette veszedelmes is a vitorlás hajókra, különösen erős északkeleti szél alkalmával, midőn t. i. a szél lefelé, az áram pedig felfelé hajtja, ilyenkor a boldogtalan jármű két ellenkező erő által hajtva, mintegy martalékul van odavetve az elemeknek, melyek felforgatták, tönkre tették, azért nem is csodálatos, ha a múlt század közepe tájáról — mikor még egy harmadrésze sem volt meg mostani hajóink számának — naponként három hajótörést számítottak.

A mechanikus működésnél még fontosabb a Golf-áram hőmérsékleti hatása. A mexikói öböl, honnan indul, mintegy kazánt képez számára, hol a természet felmelegíti, hogy ne mondjuk felforrálja a vizet és titkos ismeretlen erővel szállítja az északi hideg régiókba.

A Golf-áram Uj-Fundland partjainál két ágra szakad; az egyik ott a környéken képezi az ugynevezett lágy-meleg tengert, melynek vize telen, mikor a kontinensről hideg szél fúj, erősen gőzölög mint bármily hőforrás. A másik, mintegy óriási hosszú kar, átnyulik Franciaország, Irland s Norvégia partjaira, s ezeket locsolja jótékony langyos vizével. A Golf-áramnak lehet tulajdonítani, hogy az Atlanti óceán vize Franciaország partjaitól befelé több mint 300 mérföldön — oly földrajzi szélességben, mint Bécs városa — januáriusban is 11 fokot mutat; holott 11 fok januáriusi léghőmérsék nem Bécsnek, hanem Palermonak felel meg.

Shetland szigeteknél, melyeket szintén érint az áram, oly magasságban, mint a milyen Sza-

Pétevár vagy Upszala, a tenger vize januáriusban még mindig 7 fok; tehát oly meleg, mint a levegő e hónapban Róma vagy Athenében. Az ismeretebb városok közt Moszkvában van a legnagyobb hideg, Shetland szigetek pedig (Anglia felett) mintegy 150 földrajzi mérfölddel fekszenek magasabban Moszkvánál, pedig Shetland szigetein a légmérték januáriusban olyan, mint nálunk márciusban. Ezt mind a Golf-áram jótékony hatásának lehet köszönni.

Sőt az északi szélesség 70 foka alatt, hol a nap egész januáriusban nem emelkedik a láthatárra, a víz mégis + 3 C. fokot mutat.

Innen van, hogy Norvegiában a lakosok főfoglalkozása a gabnatermelés, a buza megterem egész 64°-ig, az árpa még a 70° alatt. A cseresnye még az északi fokon túl, a trondhjemi zárda falain belül körte, alma is megterem. Ellenben Északamerika hasonló magasságu helyén, melyet a Golf-áram nem érint, elveszett Franklin expedíciója, az örökös jégthonában, ott emelkednek az eszkimók hókunyhói.

A természet e szerint valóságos *vízfűtést* eszközöl Észak-Európa környékén, mintegy melegpalástot terít tengerbe nyuló sziklatagjaira, mely alatt minden feleled.

Az áram egyébként több felé ágazik, sőt az Atlanti tenger közepén egyes tagjai körbe forognak, miáltal temérdek növény, ugynevezett tengeri petrezselymet hordanak össze, melyek számtalan tengeri állat tartózkodási helyéül és táplálékul szolgálnak.

Ez az ugynevezett Sargasso-tenger, (Sargassum bacciferum nevű növénytől) mely Columbus és társainak, kik vele először találkoztak, annyi ijedelmet okozott. A Golf-áram pontos adatai még mindig hiányzanak, habár az utóbbi időben nagy gondot fordítanak ezen meleg csatorna irányának teljes kikutatására. Így pl. minden német hadi hajó, naponként délben akárhol állomásozzék is az áram területén, egy jól bedugaszolt postapalackot dob a tengerbe. A palackban megvan jelölve a hajó és a kapitány neve, utiránya, a palack kivetésének ideje és helye, s egyúttal ama kérelem, hogy a megtaláló az uszópalacknak leheljét és idejét tudassa a hamburgi tengerészeti őrhelyigazgatóságával. Ezen ugynevezett uszópostagalambok rendszeres elfogdosása kétségkívül nagyban fogja tisztázni a Golf-áramról szerzett fogalmainkat.

Megjegyzendő, hogy, mint már fennebb is érintettük, nemcsak a többi tengerekben is van ilyen áram, hanem a sarkvidéki tengerekből viszont hideg áram is tölul az egyenlítő felé. E hideg áram aztán óriási jéghegyeket szállít lefelé, nevezetesen Észak-Amerika északnyugati partjaira s leviszi egészen a 40 fokig, vagyis európai térkép szerint beszélve, jóval alább Madridnál meg Napolynál. De a hideg áram nem oly erős, mint meleg ellenlábas.

A vizek ezen kölcsönösen egymásra ható aortái csakugyan azt a benyomást teszik a figyelőre, hogy a természet itt valóságos vérkeringést rendezett a tengerek nagytestében, mely — Michellet szerint — nemcsak léleklizik az apály és dagály által, hanem a meleg és hideg víznek valóságos óriási folyamokban való átömlése által, igazi cirkulációt visz végbe az óceánokban azon célból, hogy a víztömeget, melyet mi élettelen testnek képzelünk, ne csupán a tömegtelen élet tanyájának, hanem élő testté is teremtsen a természet kifürkészhetlen bölcseségű nagy Megalkotója.

Dr. Jánosszeghy.

Telefon.

S. N. Két hét előtti leveléről nincs tudomásunk. Akkori helyettesünk, most nincs hon. A temetői tü kaszálására vonatkozólag Nyitramegye alispánja, mint másodfokú közigazgatási hatóság, két év előtt úgy határozott, hogy azé a tü, aki gondozza a temetőt. A határozatot megküldjük Önnek.

Dr. Ch. J. Köszönet, megkaptuk, majd jövő számban ismertetni fogjuk.

Egy jó házból való fiu
könyvköteszetemben tanoncnak felvétetik.
Blasko József, Nyitrán.

4275/896. tkvi szám.

Árverési hirdetmény kivonata.

A nyitrai kir. törvényszék, mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy ifju Szöke Ferencnek közösség megssüntetési ügyében a területéhez tartozó Nagy-Cétény község 121. sz. telekkönyvében ifj. Szöke Ferenc és Kusera Ferenc nevében irt 369 frtra becsült 1 sorsz. 149 hosz. 119 hosszu 1. urb. telekre. Az árverést elrendelte, mely árverés határidejéül **1896. évi október hó 13-án d. e. 10 órájára Nagy-Cétény község házához** kitézetik és hogy a fenti ingatlan a kikiáltási ár 10%-ának bánatpénz-képeni letetele mellett a becsáron alól is elárverzetetni fog.

A vételár az árverés napjától számított nap alatt egyenlő részletben 6% kamatokkal együtt lefizetendő, a bánatpénz az utolsó részletbe beszámíttatni fog.

Az árverési feltételek a bíróságnál valamint a fentnevezett község előjáróságnál megtekintethetők.

Kelt Nyitrán, a kir. tvszék mint tkvi hatóságnál, 1896. évi julius hó 20-án.

(P. H.)

Palásthy,

kir. tvszéki bíró.

ARTMANN EDE ZENEINTÉZETÉBEN NYITRÁN

ÁPOLDA-UTCA 12. sz. alatt

a jövő tanév szeptember hó 1-én veszi kezdetét

melyre a beiratások naponként történnek.

Ezen már 20 év óta fenálló zeneintézet kimerülő gyakorlatok által alapos oktatást nyújt a

zongorában, vonószerekben és énekben.

Az oktatás nemek szerint választott osztályokban történik.

Tanítási díj: zongoráért 3 frt 50 kr, vonószereért 2 frt 50 kr, és énekért 1 forint havonként. —

A tanórák úgy vannak beosztva, hogy a többi helybeli tanintézetek óráival nem ütköznek össze.

➔ A nagy szünidőben is tartatnak előadások. ➔

Részletes programot kívánatra ingyen küldetük.

Uj zongorák, vonószerek és húrok mindig raktáron vannak.

Tisztelettel **ARTMANN EDE,** intézet-tulajdonos.

Hirdetmények a „Nyitramegyei Szemle“ részére

jutanyos áron felvétetnek a kiadóhivatalban.

2-szeres és 3-szoros termékek

csakis mesterségesen szárított

műtrágyával

érhetőek el

Hungária műtrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság Budapestén.

Herényi Gotthard Sándor és Rovara Frigyes művét érdeklődőknek ingyen és bérmentve küldjük meg.